

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ У БДЖІЛЬНИЦТВІ

Гайдучок Т. С., к. е. н., доцент,
Дмитренко О. М., к. е. н, ст. викладач,
Житомирський національний агроекологічний університет,
м. Житомир

Постановка проблеми. Україна є однією з провідних держав світу, яка має сучасне розвинене бджільництво, що забезпечує, насамперед, виробництво незамінної продукції для потреб населення (меду, воску, прополісу, маточного молочка, бджолоїної отрути); для, харчової, медичної, парфумерно-косметичної та інших галузей, і безпосередньо для експортних потреб, а також є важливим у запиленні сільськогосподарських культур. У світі Україну визнають батьківщиною культурного бджільництва. Так, за даними Європарламенту, ЄС щорічно імпортує 200 тис. тон меду, при цьому закупає 35% цієї кількості у Китаї, 15% – в Україні, 14% – в Аргентині і 10% – у Мексиці. У меді, що споживається населенням ЄС, частка імпорту складає 40% [1]. У той же час бджільництво характеризується рядом особливостей, які суттєво впливають на організацію та ведення бухгалтерського обліку.

Виклад основного матеріалу. Згідно із Законом України «Про бджільництво», бджільництво – галузь сільськогосподарського виробництва, основою функціонування якої є розведення, утримання та використання бджіл для запилення ентомофільних рослин сільськогосподарського призначення і підвищення їх урожайності, виробництво харчових продуктів і сировини для промисловості [2].

Об'єктами бджільництва є робочі бджоли, бджолині матки, трутні, бджолині сім'ї, яких розводять на племінних і товарних пасіках. Суб'єктами бджільництва, незалежно від форм власності, є пасіки.

За виробничим напрямком пасіки розрізняють:

- медотоварні – призначені для одержання продуктів бджільництва (товарного меду, воску бджолиного, прополісу, маткового молочка, бджолиної отрути, збору пилку);
- запилювально-медові, де бджоли використовуються для запилення садів, ягідників і ентомофільних сільськогосподарських культур і для виробництва меду;
- запилювальні пасіки – призначені для запилення бджолами культур закритого ґрунту (в теплицях, парниках тощо);
- репродукторні (розплідники) – для відтворення бджіл (виведення бджоломаток, виробництва пакетів бджіл і збору маткового молочка);
- племінні – для розмноження, поліпшення і виведення бджіл певної породи, зберігання генофонду бджіл, що існує, виведення племінних бджоломаток, виробництва пакетів бджіл і збору маткового молочка;
- карантинні – для витримування бджіл у карантині [3]

З метою ведення обліку пасік та здійснення лікувально-профілактичних заходів на кожну пасіку видається ветеринарно-санітарний паспорт. Крім того, пасіка підлягає реєстрації за місцезнаходженням юридичної особи, яка займається бджільництвом.

Племінні пасіки проходять атестацію та одержують свідоцтво(сертифікат) відповідно до діючого законодавства [4].

Як відмічають науковці [5], характерною ознакою для бджільництва є сезонність виробничого процесу, що потребує підвищення оперативності обліку у весняно-літній період. Нормативне регулювання організації обліку витрат у бджільництві здійснюється відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» [6] та Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [7].

Облік витрат на бджільництво ведеться за окремими аналітичними рахунками (залежно від виробничого напрямку галузі) за дебетом субрахунка 232 «Виробництво», за номенклатурою статей витрат. Оскільки кожне підприємство визначає перелік статей самостійно, виходячи з норм Методичних рекомендацій № 132 і технологічних особливостей

бджільництва, рекомендуємо здійснювати облік у розрізі таких статей:

1. «Витрати на оплату праці». До цієї статті включається основна і додаткова заробітна плата, яка нарахована пасічникам та іншим працівникам бджільництва. Крім того, до цієї ж статті відносять витрати на заохочення за якість виконаних робіт, економію матеріальних витрат, надбавки та інші доплати, які включаються до заробітної плати працівників бджільництва. Оплату праці нараховують на підставі Розрахунку оплати праці працівникам тваринництва, Табелю обліку робочого часу та документів про вихід продукції.

2. «Відрахування на соціальні заходи». У вказаній статті відображається нарахований в установленому розмірі єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від оплати праці працівників бджільництва на підставі бухгалтерської довідки.

3. «Корми» – відображається сума незавершеного виробництва, витрат на корми, яка перейшла з минулого року, і витрат на корми (мед і цукор) поточного року, що використані для годівлі бджіл.

4. «Засоби захисту бджіл». Списують вартість імунобіологічних, біологічних, рослинних, хімічних, хіміко-фармацевтичних та інших ветеринарних препаратів, що використовуються у бджільництві.

5. «Амортизація необоротних активів» – наводяться суми нарахованої амортизації на основні засоби, малоцінні необоротні матеріальні активи та нематеріальні активи, які використовуються підприємствами для потреб бджільництва. Підставою для нарахування амортизації є складені розрахунки. Проте, амортизація на бджолосім'ї не нараховується.

6. «Витрати на утримання необоротних активів». Підприємства, як правило, на статтю списують суми на оплату праці працівникам, зайнятим ремонтом пасічного обладнання та будівель, нарахування на зарплату, вартість матеріалів, вартість послуг сторонніх і власних ремонтних майстерень. Визначені витрати формуються на підставі Актів на списання матеріальних

цінностей і послуг та документів для нарахування оплати праці працівникам, зайнятих ремонтом.

7. «Послуги» – накопичується вартість робіт і послуг, наданих власними допоміжними виробництвами та сторонніми підприємствами (електроенергія, водопостачання, транспортне обслуговування) при утриманні бджолосімей на пасіках і кочівлі. Основними документами можуть бути рахунки і бухгалтерські довідки.

8. «Орендна плата за майнові та земельні паї (плата за землю)» – відображається сума орендної плати за майнові та земельні паї, плата за землю під пасіками на підставі договорів та актів.

9. «Непродуктивні витрати» – відображаються втрати від падежу та вибраковки бджолосімей на підставі актів.

10. «Інші прямі витрати» – відображаються інші витрати, безпосередньо пов'язані з утриманням бджіл на підставі розрахунків.

11. «Витрати на організацію виробництва і управління» – відображають частину загальновиробничих витрат тваринництва, віднесених на бджільництво в порядку їх розподілу. Такі витрати накопичують на субрахунку 912 «Загальновиробничі витрати тваринництва» рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». Підставою для списання загальновиробничих витрат є розрахунки і бухгалтерська довідка.

В структурі витрат основними статтями витрат на пасіках є прямі трудові витрати та вартість кормового меду (цукру).

Витрати, які не включаються до виробничої собівартості продукції (адміністративні, збутові та інші витрати операційної діяльності), відображаються за дебетом відповідних рахунків (92–94) та списують у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати».

Висновки. Таким чином, побудова бухгалтерського обліку витрат у бджільництві обумовлена, в першу чергу, сезонним характером виробництва, що передбачає визначення фактичної собівартості продукції лише після закінчення періоду та відповідно ведення обліку за нормативною собівартістю на

основі калькуляції. Обсяг облікових робіт у бджільництві залежить від кількості бджолиних сімей, стану пасік і виробничих завдань. Об'єкти обліку витрат і калькуляційні одиниці визначаються виробничим напрямом підприємства. В процесі виробництва у бджільництві одержують одразу декілька видів готової продукції (основної, додаткової та супутньої), що потребує використання специфічних методів розподілу витрат і розрахунку собівартості продукції.

Література:

1. Пчеловодство ЕС в цифрах. Данные Европарламента. URL: <https://www.apiworld.ru/1551449378.html>
2. Про бджільництво : Закон України від 22 лют. 2000 р. № 1492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1492-14>
3. Інструкція щодо попередження та ліквідації хвороб і отруень бджіл : наказ Головного Державного інспектора ветеринарної медицини України від 30. 01. 2001 №9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0131-01>
4. Про племінну справу у тваринництві : Закон України від 15 груд. 1993 р. № 3691. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3691-12>
5. Козіцька Н. О. Особливості бухгалтерського обліку в бджільництві. *Формування ринкової економіки*. 2015. №33. С. 569-576
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Мін-ва фінансів України від 31 груд. 1999 р. № 318. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
7. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств : наказ Міністерства аграрної політики України від 18 трав.2001 р. № 132. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01/ed20051031/find?text=%C2%E8%F2%F0%E0%F2%E8+%ED%E0+%E7%E1%F3%F2>